

הנראים לפרקים, או משלשים לשלשים, כמו בצרכים וצקשת, וצרכה זו היא דוקא כשרואה, רק דמי' צעי' כשיאחזו לאורו ג"כ, דצעי' דוקא שיהיה לו גם כן הנאה מחידוש הלצנה, אבל על הנאה בלא ראייה, על זה כבר צרכו צוקר וצערב, והבו דלא לוסף עליה, כנלפע"ד.

הכ"ד אוהב נפשו הדבוק באהבתו.

הק' יעקב החונה ק"ק ליסא.

סימן ח

ביום ו' פ' לך תקפ"ח.

אפריון נמטיה, לכבוד החתן החריף המשכיל ונבון מפורסם, כמה דוד דוב מייזילש ג"י יחי'.

ראה ראיתי מכתבך הנחמד אף נעים עם חידושי תורתך [אשר] העלית במצודת שכלך, חדאי נפשי בפלפולך טיילת ארוכות וקצרות, הנני למלאות משאלותיך, אמנם כי לבבי לא כן ידמה, לזאת באתי לעמוד [על] דבריך ולפלט דרכיך ולהביא בכור הבחינה, (וביארגא) [ובשאר] פירוטותיך אשר חדשת מאנתי להשיב ולהסתיר, כי ידעתי בעוה"י לפי מעט שנותיך רב מקנתך, כאשר ישב בשבת תחכמוני בצל התורה יוסף לקח וחכמה ירבה, יפלט נתיב המשפט בלב, יבין לידע האמת לאמיתו, אורח חיים תפלט מעגלותיך ולכל יונקותיך ירבה פארותיך, עד יעשה לו שם כאחד הגדולים אשר בארץ.

(י) וז"ל מרן ז"ל שם השייך לענינינו: „דאטו אם נתערב קמח חטין בקמח שעורין ואח"כ נדר אחד מקמח חטין לא יהיה בכלל דשיל"מ כיון שנתערב קודם שנדר, ודאי לא וכן מוכח בכמה דוכתי".

(יח) להבנת הדברים ראינו להעתיק בזה מדברי הגאון רבי שלמה איגר ז"ל בגליון רש"א יו"ד סימן קב סעיף ד', אשר נתכוין לדברי הרב השואל זצ"ל, וז"ל: „מי שנדר מדבר אחד ונתערב אח"כ ואם נתערב ואחר כך נדר באופן שאסור גם התערובות (כ"ז שלא נתבטל), יש לספק מי נימא כיון דיש כאן מעורב דבר האסור והוא בא לאכלו מטעם ביטול הוי דשיל"מ כיון דבא האיסור עליו אחר שנתערב לית ביה דין דשיל"מ, ולכאורה מדעת רמב"ם דחמץ גם שנתערב קודם פסח חוזר וניעור ואוסר במשהו [תה"מ ספ"ד ומובא בב"י א"ח ריש סימן תמ"ז עלה ר"ב ע"ד] והרי סובר טעם חמץ במשהו משום דשיל"מ, אולם מדברי שבולי לקט בב"י א"ח סימן שמ"ח עלה

ועתה הנני להשיבך דבר — אשר שאלת להקשות על מה שכתבתי בספרי מקור חיים סימן תמ"ז [ס"ק ח'], (י). מהא דכתב הכ"ז [א"ח] סימן ש"ח, דמלח הואיל ונתבטל קודם שנאסר לא דנין ביה דשיל"מ, ומחא למדה ג"כ לדמות להשוות המדות כי היא אחד, (יח).

אומר לך אשר לא קשה מידי, ואחז שפיר דברי משני דדנין. בראשון, אין הגדון דומה לראיה, כי כוונת הענין שם הוא לומר, מפני כי נתבטל מקודם שנאסר, והוי כאילו אין שם דבר, ואין כאן איסור מלאכת שבת, (ו) [ד] איסור צישול אינו, ולכן לא שייך לומר בגווייה דשיל"מ, כיון שאז שנפל לא היה איסור עדיין ולא היה נקרא בשם איסור, ושפיר נמס ונתבטל עדיין כאלו אינו, אם כן אין שייך אח"כ למידן ביה איסור דשיל"מ ונימא דלא בטל, כיון דהאיסור בא אח"כ מחמת צישול, וזה נתבטל כבר ולא נתבטל כלל, וזה סברא צורה, ומעולם לא נתכוון [הכ"ז] לומר, ידעי' דנתבטל מקודם שנאסר לא נימא דשיל"מ כמו צנור וכדומה, אין זה הכוונה, אך כיון לומר כיון דנתבטל אין צישול בשבת.

זאת ועוד שנית, הלא יפה היה לך להקשות על דברי, מהא דגיגית יין בשבת דינו דמרדכי המוצא צרמ"א [יו"ד] סימן ק"צ [סעיף ד'] — ועיין בספרי חו"ד שם — דכ' הואיל דאיסור לא ניכר מקודם בטל אף דשיל"מ. וגם צנור צנתערב מקודם, לא היה ניכר קמח חטים צעת שנאסר להיות לבדו בלא תערובות, ולכאורה מיקרי בא לעולם האיסור צנתערבות, (יט).

אכן ע"כ דברי נכונים והענין מצוהר ומוצן, יטן כי הדבר הכוא לבדו ניכר, היות ניכר המין במין המצטל, אך אז כשהיה ניכר לא היה נקרא עליה אז שם האיסור, ועל זה לא משגיחין ושפיר אמרי'ן דלא בטל מעט דשיל"מ. א"כ ניחא ולא קשה מהא דמלח, דצמלח שפיר אמרי'ן דצטיל ולא הוי דשיל"מ, כיון דנתבטל קודם, היינו שנעשה

קנ"ב סוף ע"ג בנתן מלח לתוך יורה רוחחת בשבת דלא מקרי דשיל"מ משום דמיד כשנמס קודם שנתבטל נתבטל (דמלחא צריכא בישולא כו') משמע להיפוך, דא"כ נימא מ"מ כשנתבטל המלח המעורב המלח המעורב נאסר והא ישל"מ, ועיין בב"י א"ח סימן תמז עלה ר"ב ריש ע"ד בשם הה"מ פ"א דמ"ש הרמב"ם חוזר וניעור תלוי בסברתו דחמץ הוי דשיל"מ.

(ט) להבנת הדברים ראינו להעתיק בזה דברי מרן הגרע"א בהגה' לשו"ע יו"ד סימן הנ"ל, אשר השיג על דברי מרן כדברי הרב השואל זצ"ל, וז"ל: „כל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב הוי בטל אף על פי שהוא דבר שיש לו מתירין [עכ"ל רמ"א], [וכתב עלה הגרע"א] מזה נלפ"ד דה"ה בנתערב קמח חטים בקמח שעורים ואח"כ נדר מקמח חטים דבטל, אף דנדרים הוי דשיל"מ מ"מ בתחילת חלות האיסור הוא מעורב ולא נקרא עליו שם איסור מעולם, כנלע"ד פשוט, דלא כמ"ש בספר מקור חיים הל' פסח (סימן תמ"ז סק"ח)".

אך אכתוב לרומעכ"ת את הנראה לפי ע"ד, וזו משפט הצחירה — כי לכאורה היה קשה לו, מאיזה טעם נחשב ספק ממון כודאי לענין איסור מחמת חזקת ממון או חזקת מרא קמא, הא באיסור אף שיש לו חזקה קמיתא חסור בספק, ומכל שכן במקום חזקת ממון או חזקת מרא קמא, שחזקות אלו אינן חזקות המצויות, ולא נלמדו מקראי דמיתתי בחולין [דף י:], רק מכת סברא דמאן דכאיב ליה כאיבא האמור צ"ק [דף מו:], מכ"ש דאינו ראוי שיחשוב בספק כודאי לענין איסור.

ולזאת היה נראה לפי ע"ד, בטעמא דהך מילתא דחשוב הספק כודאי צהא דספיקות נכנסין לדיר להחשער, דהחם אפילו אי אתי אליבו לאחר שהפריש השם לפדיון הספק ויאמר שהפטר חמור הוא ודאי, מ"מ אין לריק ליתנו לכהנים, דלא גרע מהא דצ"מ [דף סו:] לענין קנין דבר שלב"ל, דאי תפס מהני, מטעם דמחילה בעשות הוי מחילה, ועיין בהרא"ש שם [פ"ה דצ"מ סימן לב:], שחולק על הטעם שכתבו החוסים שם [ד"ה החם זיני הכא הלאה], ובהגהת הרא"ש שם כתב הטעם, דכשנגדו קנה צ"אוש בעלים. וכן לענין קס דינא, אף שיכול לצא עליו ממה נפשך דדמי לנחצר צעדים, כתב החרומת הדשן [הוצ"ד בספר חקפו כהן] הטעם דזכה מטעם יאוש בעלים — ולפ"ז מכ"ש בספק ממון שגראה מענינו שאין הספק עומד לנחצר כלל, הוי יאוש, ומכל שכן במתנות כהונה שאפילו יצא אליבו אחר שאכלן פטור, דהאכל מתנות כהונה פטור [חולין קל:], אבל כשנחצר צעדים ממש לא הוי יאוש, דכשדוע לעדים כידוע לכהנים דמי, וכיון שידוע לכהנים לא חשיב כאבוד מכל אדם, כיון שיש לו מזילין — ואין לחלק בין יהוד למתנות כהונה דברים ניבוי, דמליו כה"ג במתנות עניים דמוחר כל אדם בהן, משום דמטיקרא חיאושי מיאשי עניים דעתייבו מיניה — והישראל זוכה בהשה מטעם יאוש והפקיור דכהנים, כיון דאפילו אתי אליבו ויאמר שהוא שלו, אפילו הכי אינו לריק ליתנו לו, כנכתב לעיל, ושפיר קאמר הש"ס דלא נחשב לספק כלל, דהא אפילו אם יחצר הספק הוא שלו, דקניא ליה.

ואין להקשות, דא"כ פטור הוא ממעשר, כיון דקניא ליה צ"אוש הוי לקוח. דזה אינו, כיון דמשולם לא יא עלה הזה מרשותו כלל, דמטיקרא חסוחי מסחי כהנים דעתייבו מיניה, לא חשיב לקוח לפטור ממעשר — ואף דבענין אם מכר עלה שולדה לו וחזר ולקחה, אין דעתי מסכמת עם מעכ"ת לחייבו צמער, דכיון שמכרו חשיב כאחר לגביה, מכל מקום צמער"ג שלא יא מרשותו כלל, וכשהפרישו אדעתא שיביא שלו הפרישו, לא חשיב לקוח.

ולפ"ז אתי שפיר הכלל דצ"צ [דף פא:] גבי שני חילנות, דמייירי צקרקע דאין יאוש מועיל לקרקע, ואלו אתי אליבו ויביר הספק, הקרקע של צעל החילנות, וכיון דהספק מצורר לרוממא, ספק גמור חשיב ליה, הן לענין הלוחה

כמין דבר אחר שנזמם ונמחה ונתצטל לבויהו עוד מלת, כי נחמסמם צקרב חצויל, וכיינו כוונתו, נתצטל ונחמסמם וכו' נמס, ודמי ממש לגיגית דכיון מיפקד פקיד צענדים, ואחר שלא צצתה כיו צא לעולם צתערובות, מפני שמטיקרא אוכל ופרי ועסה משקה, כן נמי צמלת.

כדמל"ח, (*), באהבה הדר"ש.

הק' יעקב אבד"ק ליסא.

סימן ט

ב"ה. יום ג' יר"ד סיון תקע"ג לפ"ק, פה ק"ק ליסא יע"א. אל ארו הלבנון, יפה ענף וגובה הקומה, כל רז ממנו לא נעלמה, בחפנים אסף קצוי התבונה, יזכה לשבת על כסא התורה והתעודה, עד יבנה עיר הקודש על תלה, ה"ה הרב הגאון מופת הדור ג"י ע"ה פ"ה מוה' זלמן ג"י, אבד"ק נאשעלסק.

מכתבו הטהור מאיר כספיר הגיעני, ושתייתי בצמא את דבריו המתוקים מדבש ונופת צופים, וקראתי עליו שפתים ישק משיב דברים נכוחים.

והנה צידון מה שתמה מעכ"ת על מה שכתבתי צספרי מקור חיים [תמ"ח ס"ק ב' ד"ה שמחון לבית], בענין אם מכר חמלו צקנין כסף לבד, שהוא פלוגתא דרבוואתה אי כסף קונה צענו"ס. אם יש לסמוך להחיר החמץ אחר הפסח, הואיל והוא איסור דרצקן והוי ספיקא דרצקן ולקולא — וכחז מעכ"ת דליתא, דכל ספק ממון חשוב כודאי של בעלים הראשונים, כיון דקו"ל חקפו כהן מוזיאין מידו, ומצויר צצ"מ [דף ו:] דחשוב כודאי של בעלים הראשונים, דהא מהאי טעמא נכנס לדיר להחשער, ולא חשיב ספק עשירי כלל. ועל זה תמה מעכ"ת, צהא דאמר רבה צמסכת צצ" [דף פא:] דלמא רצקן צצני חילנות ספוקי מספקא להו, משום הכי מציא ואיני קורא. ואמאי כיון דכל ספק ממון חשיב כודאי של בעלים הראשונים, אמאי מציא כלל. זהו תורף דברי מעכ"ת, ושפתים ישק משיב דברים נכוחים.

והנה מה שיש לגמגם בהחילוקים שחילק מעכ"ת לא נחיתנא, כי לבו כלב הארי, ימה אדע אשר לא ידע,

(*) הוא ר"ת: "כה דברי מיועד להיות חותנו", כי הג"ר

דוד דוב ז"ל הנ"ל היה חתן הג"ר אלעזר כהן ז"ל בעל חידושי מהרא"ך, אשר היה חתנו של סרן ז"ל.